

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

25 februari 2008

GEDACHTEWISSELING

**over de maandelijks verslagen ‘Wapens en aanverwant materiaal’ van december 2007,
zoals gepubliceerd op de website van de dienst Controle Wapenhandel,
met mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel**

VERSLAG

**namens de Subcommissie voor Wapenhandel
uitgebracht door de heer Kurt De Loor**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Roegiers.

Vaste leden:

de heren Pieter Huybrechts, Roland Van Goethem;
de heren Jan Laurys, Luc Van den Brande;
de heren Kurt De Loor, Jan Roegiers;
mevrouw Anne Marie Hoebeke, de heer Paul Wille.

Toegevoegde leden:

de heer Piet De Bruyn;
de heer Eloi Glorieux.

DAMES EN HEREN,

De Subcommissie voor Wapenhandel organiseerde op zijn vergadering van 13 februari 2008 een gedachtewisseling met mevrouw Patricia Ceysens, Vlaams minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel, over de maandelijkse verslagen ‘Wapens en aanverwant materiaal’ van december 2007, zoals gepubliceerd op de website van de dienst Controle Wapenhandel.

De heer *Jan Roegiers*, voorzitter van de subcommissie, zegt vooraf dat de actuele interpellaties van 30 januari 2008 over de exportvergunningen van militair materieel met als eindbestemming Saoedi-Arabië enige commotie veroorzaakt hebben (*Hand.* VI. Parl. 2007-08 nr.26, p. 29-39). De minister heeft zich ertoe geëngageerd om meer uitleg te geven. Er is geen officieel stuk om de gedachtewisseling op te baseren, daarom vormt het maandverslag, zoals het werd gepubliceerd op de website van de dienst Controle Wapenhandel, de basis. Dat verslag was trouwens ook de inspiratiebron voor de interpellaties. Het enige alternatief voor een opvolgingsbespreking was te wachten op indiening van het officiële zesmaandelijkse verslag.

1. Toelichting door de minister

Minister *Patricia Ceysens* zegt dat de voorbije weken gevoerde discussies over de uitvoervergunning voor gedeeltelijk geassembleerde voertuigen met als eindbestemming het Verenigd Koninkrijk, maar met eindgebruik Saoedi-Arabië in essentie te herleiden zijn tot twee elementen. Het eerste betreft de wijze van rapportering aan het Vlaams Parlement, het tweede de grond voor de toekenning van de vergunning.

De wijze waarop de regering verslag moet uitbrengen aan het Vlaams Parlement over de toepassing van de wet, is duidelijk bepaald in artikel 17 van de wet van 5 augustus 1991. Daarin staat dat er jaarlijks een verslag moet worden uitgebracht met een opsomming van een aantal elementen, zoals de ontwikkeling van de export, de analyse van de wereldhandel en de Europese handel in wapens, de gegevens over de uit-, in- en doorvoer, de bijzondere problemen, de eventuele wijziging van de reglementering, de internationale en Europese initiatieven en de toepassing van de Europese gedragscode. Bijkomend moet de regering een zesmaandelijks verslag uitbrengen over de verstrekte en de geweigerde vergunningen voor de goederen die onder de wet vallen, met land per land het totaalbedrag en het aantal vergunningen, ingedeeld per categorie van bestemming en per categorie van materieel. Tot slot zegt de wet dat er daarbij steeds over moet worden gewaakt dat er geen infor-

matie wordt meegedeeld waardoor ondernemingen schade berokkend wordt.

Boven die wettelijke verplichtingen stelt de administratie sinds oktober 2005 ook maandelijks informatie beschikbaar op de publieke website van de dienst Controle Wapenhandel. Daartoe is Vlaanderen niet wettelijk verplicht, maar gezien de zorg om het publiek en het parlement zo snel en zo veel mogelijk te informeren, doet de administratie het toch. Het dossier dat ophef heeft gemaakt, werd opgenomen in het maandelijkse verslag van december 2007 en was beschikbaar op de publieke website van de dienst Controle Wapenhandel sinds medio januari 2008.

De wet is duidelijk over de verplichte informatie in de zesmaandelijkse verslagen, dus enkel de verstrekte en geweigerde vergunningen voor goederen die onder de wet vallen, met algemeen land per land het totaalbedrag en het aantal vergunningen, ingedeeld per categorie van bestemming (industrie, krijgsmacht, overheid), per categorie van materieel (voertuigen, beeldschermen, wapenvizieren, munitie enzovoort). In praktijk geeft de administratie niet alleen in de zesmaandelijkse maar ook in de maandelijkse rapporten veel meer informatie. Per gegunde en geweigerde aanvraag, dus per individueel dossier, worden de categorie en de subcategorie van het goed, de generieke benaming van de categorie, de specifieke benaming van de categorie, het land van eindbestemming en de aard van de bestemming, bekendgemaakt. Daarenboven wordt in bepaalde gevallen informatie verstrekt over het land van eindgebruik en de aard van de eindgebruiker.

Het feit dat die laatste informatie soms wel en soms niet verstrekt wordt, heeft blijkbaar aanleiding gegeven tot misverstanden, verwarring en veel vragen. Over het al dan niet verstrekken van informatie wordt niet op een arbitraire manier beslist. De minister beslist ook niet op een andere wijze dan haar voorgangster. Ze heeft evenmin dingen verdoezeld voor het Vlaams Parlement.

Zowel haar voorgangster als de minister geven de informatie over het land van eindgebruiker en de aard van de eindgebruiker in welbepaalde omstandigheden, namelijk als die verschillen van het land van eindbestemming en/of de aard van de eindbestemming én als dat verschil ook staat in het internationaal of nationaal invoercertificaat of de verbintenis tot definitieve uitvoer of het certificaat van eindbestemming of de daarbij gevoegde documenten, zoals soms een invoervergunning van het derde land, zijnde het land van eindgebruik.

De heer Ludo Sannen verwees naar een uitvoervergunning voor Spanje met in het verslag de vermelding van een andere eindgebruiker. Dat derde land

stond in het dossier. Een ander misverstand is ontstaan doordat er verwarring is gecreëerd over het verplichte zesmaandelijks verslag aan het Vlaams Parlement. Dat officiële stuk is er nog niet. De minister heeft dat van in het begin gezegd, maar tot haar spijt liet de persmededeling van het Vlaams Vredesinstituut iets heel anders verstaan. Het zesmaandelijks verslag aan het Vlaams Parlement wordt door de regering goedgekeurd en is een officieel stuk. Daarenboven is er de compilatie van de maandelijks verslagen in een zesmaandelijks cijfer-rapport. Ook dat is een vrijwillig informatiedocument. De administratie was verwonderd na de zitting van de plenaire vergadering omdat ze het voorblad van de compilatie niet kende. Waarschijnlijk is dat eraan geniet en is zo de indruk gecreëerd dat het ging om het zesmaandelijks verslag.

De grond van de toekenning van de vergunning is het tweede aspect. De uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk van gedeeltelijk geassembleerde voertuigen voor een bedrag van 56 miljoen euro werd opgenomen in het maandelijks verslag van december 2007, dat op 15 januari 2008 werd gepubliceerd op de publiekelijk te consulteren website van de dienst Controle Wapenhandel van de Vlaamse administratie. Op 25 januari 2008 verscheen een uitgebreid bericht over de uitvoer in *De Tijd*. De heer Roegiers suggereerde in de plenaire zitting van het Vlaams Parlement dat de journalist contact zou hebben gehad met de administratie of het kabinet. Er is echter op geen enkel moment contact geweest met het kabinet. De secretaris-generaal van het departement Internationaal Vlaanderen garandeerde de minister dat er ook geen contacten geweest zijn met de administratie. Het is dus niet duidelijk waar de informatie in *De Tijd* vandaan komt.

Op 25 januari 2008 heeft de minister een korte verklaring aan Belga afgelegd. Ze bevestigde daarin de uitvoer van deels geassembleerde voertuigen, waaronder ook ambulances, naar het Verenigd Koninkrijk. De minister zegt dat ze de wet van 5 augustus 1991 en de Europese gedragscode volgt. Ze wijst erop dat de uitvoer op 15 januari 2008 werd gepubliceerd in het maandverslag van december 2007 op de publieke website van de dienst Controle Wapenhandel van de Vlaamse administratie.

Op 30 januari 2008 heeft de minister in de plenaire vergadering geantwoord op de interpellaties. Daarbij heeft ze duidelijk gemaakt dat ze verdere toelichting wou geven in de subcommissie Wapenhandel. Dat gebeurt tijdens deze gedachtewisseling.

De minister vervolgt met de chronologie van het concrete dossier. Op 5 april 2007 brengen vertegenwoordigers van het bedrijf een bezoek aan de administratie om meer duidelijkheid te krijgen over de

procedure. De procedure staat uitgelegd op de website van de administratie en is wettelijk verankerd in het KB van 8 maart 1993. Dat KB is een uitvoering van artikel 3 van de wet van 5 augustus 1991. In artikel 5 van dat KB staat dat bij de aanvragen voor uitvoervergunningen voor wapens, munitie en speciaal voor militair gebruik of ordehandhaving dienstig materieel en de daaraan verbonden technologie, een internationaal invoercertificaat (IIC) of een certificaat van eindbestemming (CEB) moet worden gevoegd. In welke gevallen de aanvrager een internationaal invoercertificaat dan wel een certificaat van eindbestemming dient voor te leggen, hangt af van het land waarnaar uitgevoerd wordt. Komt het land voor op een nominatieve lijst die ook op de website staat, van Europese en geïndustrialiseerde landen, dan dient er een IIC te zijn. Een internationaal invoercertificaat wordt opgesteld door de autoriteit van het land van de klant die het goed ontvangt van de Vlaamse leverancier. In zo'n certificaat bevestigt de overheid dat ze weet heeft van het feit dat de goederen op haar grondgebied worden binnengebracht, dat ze zich daartegen niet verzet en dat de goederen na invoer onder de geldende regelgeving van die overheid vallen. In dit specifieke dossier is dat het Verenigd Koninkrijk. Een CEB is een document dat in eer en geweten wordt opgemaakt, meestal door de klant in het ontvangende land met de vermelding waarvoor de goederen zullen worden gebruikt.

Op 13 juni 2007 ontvangt de administratie de officiële aanvraag tot uitvoer, vergezeld van een IIC van het Verenigd Koninkrijk. Dat is de eerste officiële aanvraag voor dit dossier. Op 25 juni 2007 maakt de dienst Controle Wapenhandel het dossier voor de eerste maal over aan het kabinet met een positief advies. Op 23 juni 2007 maakt het kabinet de nota over aan de administratie met het verzoek tot het indienen van een nieuwe aanvraag en verbintenis. De ingediende aanvraag vertoont twee technische onvolkomenheden. De vergunning is aangevraagd voor een periode van twee jaar terwijl vergunningen slechts kunnen worden afgeleverd voor één jaar. Op het aanvraagformulier staat onder land van bestemming 'Verenigd Koninkrijk (uiteindelijke bestemming Saoedi-Arabië)', terwijl het IIC evenals de verbintenis tot definitieve uitvoering geen vermelding maakten van Saoedi-Arabië. Daarom dient het ook niet vermeld te worden op het aanvraagformulier.

Op 21 augustus 2007 ontvangt de administratie de nieuwe aanvraag met hetzelfde ICC en de verbintenis tot definitieve uitvoer. Op 29 augustus maakt de administratie het dossier een tweede maal over aan het kabinet, met opnieuw een positief advies. Ook al tekende minister Moerman aanvankelijk positief, op 1 oktober 2007 tekent ze negatief voor de vergunning. Op 10 oktober wordt mevrouw Ceysens minis-

ter en dus bevoegd voor de materie. Op 17 oktober wordt de beslissing van minister Moerman door de administratie ter kennis gebracht van het bedrijf. Op 30 oktober richt het bedrijf een schrijven tot minister Ceysens waarin het zijn verwondering over de weigering uit en pleit voor het herbekijken van het dossier. Daardoor wordt het dossier niet afgesloten in de maand oktober en kan er dus ook niet over gerapporteerd worden in het maandverslag oktober dat verschijnt in november.

Op 17 november 2007 ontvangt de administratie een schrijven waarvan een kopie aan het kabinet wordt bezorgd op 23 november 2007 en waarin het bedrijf opnieuw verklaart het grondig oneens te zijn met de beslissing. In een nota van 11 december 2007 gaat het departement Internationaal Vlaanderen de mogelijkheden na tot herziening van de beslissing. De nota stelt dat de minister de beslissing kon herzien omdat het schrijven van het bedrijf kan worden gezien als een willig beroep tegen de beslissing van de voorganger. Op 5 december 2007 geeft het bedrijf op het kabinet extra toelichting over het dossier en stelt dat het voorwerp van de uitvoer ondertussen werd uitgebreid met 84 uitrustingssets en loten, onderdelen en gereedschap. Op 12 december 2007 ontvangt de administratie dan de gewijzigde aanvraag van het bedrijf, met opnieuw IIC voor het Verenigd Koninkrijk, en dat voor het geheel van de goederen. Op 14 december 2007 ontvangt het kabinet het dossier met opnieuw een positief advies van de administratie. Op 14 december ondertekent de minister de uitvoervergunning naar het Verenigd Koninkrijk en op 15 januari 2008 wordt het in het maandelijkse verslag van december 2007 gepubliceerd op de publieke website van de dienst Controle Wapenhandel. Ook de compilatie van de cijfergegevens van de voorbije zes maanden wordt door de dienst Controle Wapenhandel gepubliceerd op de website. Op 25 januari verschijnt het bericht in *De Tijd*.

2. Discussie

De heer *Roland Van Goethem* vindt dat de minister, afgezien van de data die het verloop van het dossier bepalen, weinig nieuws gezegd heeft. Ze heeft grosso modo dezelfde uitleg gegeven als in de plenaire vergadering. De minister had weinig keuze, aangezien ze zich daarop vastgepind had.

Het is hypocriet dat voor de ene de eindbestemming wel vermeld wordt en voor de andere niet. De spreker raadt de minister aan om het ofwel niet, ofwel altijd te doen. Het parlement kan eigenlijk op basis van het rapport niet beoordelen naar welk land welke goederen uitgevoerd zijn. De rapporten aan het parlement zouden zo volledig mogelijk moeten zijn

en dus de eindbestemming en de eindgebruiker moeten bevatten.

Op 1 oktober 2007 geeft minister Moerman een negatief advies. Op 14 december 2007 tekent minister Ceysens voor positief. Waarom weigert mevrouw Moerman? Waarom geeft mevrouw Ceysens toestemming? En wat is er in de periode tussen 1 oktober en 14 december veranderd dat die wijziging verklaart? Minister Moerman zal vast een grondige reden gehad hebben om te weigeren. Is die reden weggevallen?

De heer *Eloi Glorieux* heeft ook niet veel nieuws gehoord. De minister tracht zich te verschuilen achter heel formalistische argumenten. Ze zegt zich strikt gehouden te hebben aan de bepalingen van de wet van 1991. Die argumentatie raakt kant noch wal. Als de minister een document op de website plaatst, gaat het niet op achteraf te zeggen dat het document geen waarde heeft. Het is een officiële website, het is eigenaardig de stukken erop te betitelen als van nul en generlei waarde. Als het de minister uitkomt, geeft ze wel alle mogelijke informatie om bepaalde leveringen te verantwoorden, bijvoorbeeld de leveringen met Israël als eindbestemming waarvan de eindgebruiker in een andere Westerse democratie woont.

De minister verbloemt de waarheid. Ze weet dat het maandverslag verschijnt en dat ze dus daarover vragen kan krijgen. Zeggen dat het geen waarde heeft, staat haaks op de transparantie die de voorganger van de minister promootte. Dat wijst eens te meer op de behoefte aan nieuwe regels die de zaken duidelijker omschrijven. Het voorstel van decreet van de spreker bevat bepalingen om die zaak duidelijker en opener te maken.

Het gaat absoluut niet over het feit of de wet strikt gezien gevolgd is of overtreden is. De hoofdzaak is of het überhaupt ethisch verantwoord is om wapens naar Saoedi-Arabië te exporteren. Wat is er, naast intens lobbywerk van het bedrijf in kwestie, gebeurd in de periode tussen de oorspronkelijke weigering en de goedkeuring van de exportvergunning?

Bij haar antwoord op de interpellatie heeft de minister geprobeerd de waarheid te verdoezelen. Dat doet de spreker aan haar goede trouw twijfelen. Ze had het voortdurend over ziekenwagens, assen en zetels, terwijl het gaat over pantserwagens, commandovoertuigen, waterkanonnen enzovoort. Het Vlaamse bedrijf levert natuurlijk alleen maar onderdelen. Geen enkel product wordt nog volledig in een fabriek gemaakt, er zijn altijd toeleveringsbedrijven. Onderstellen van pantserwagens zijn geen civiele goederen. Ze zijn specifiek ontworpen om in oorlogsomstandigheden te gebruiken, dus voor de militaire nichemarkt.

De minister wist over welke goederen het ging, ze wist dat Saoedi-Arabië de eindgebruiker was, en ze heeft de toestemming gegeven. De formalistische uitleg van de minister volstaat niet. Ook de minister-president neemt daar geen genoegen mee. In *De Tijd* zegt hij: “Het kan niet dat we de zaak afdoen als zetels, assen en wat stofjes.” Hij zei dat op een debat over bedrijfsethiek, georganiseerd door het Joods museum voor deportatie en verzet, naar aanleiding van een tentoonstelling met als titel ‘Een doodgewoon bedrijf’. De tentoonstelling gaat over het Duitse bedrijf Topf & Söhne, dat zich tijdens de Tweede Wereldoorlog uit commercieel oogpunt inzette om de vernietigingsinstallaties in de concentratiekampen te optimaliseren. Ook de gebroeders Topf verdedigden zich door te zeggen dat ze enkel maar machines maakten. De spreker voegt hier wel ten stelligste aan toe dat hij de minister op geen enkele manier wil vereenzelvigen met hetgeen tijdens de Tweede Wereldoorlog gebeurd is.

De machines worden misschien gebruikt voor de repressie van de eigen bevolking. Dat kan ethisch gezien niet, formele argumenten doen geen afbreuk aan het feit dat de minister de vergunning had moeten weigeren.

De heer *Kurt De Loor* zegt dat de sp-a-spirit-fractie van in het begin van de regeerperiode sterk gehamerd heeft op transparantie, zowel wat betreft de wijze van rapporteren als wat betreft de openbaarheid van de vergaderingen van de Subcommissie voor Wapenhandel. Minister Moerman heeft daar werk van gemaakt. De transparantie moet worden doorgetrokken, ook naar de maandelijkse rapporten op de website. Dat is de enige manier om een degelijke parlementaire controle mogelijk te maken. Voor de transparantie verwijst de spreker ook naar het rapport van november 2006 van het Vlaams Vredesinstituut. Daarin staan een aantal aanbevelingen om de transparantie in de rapporteringen te verbeteren.

Voor de wijze van rapporteren wijst de spreker op een lacune inzake transparantie. Hij pleit voor een aanvulling. Als de bestemming een bevriend land is, moet de eindgebruiker immers niet nader bepaald worden. Dat opent de deur voor leveringen aan landen waar Vlaanderen in principe niet aan zou leveren.

In dit specifieke geval kenden de minister en de administratie de uiteindelijke bestemming Saoedi-Arabië. De minister heeft haar verantwoordelijkheid niet genomen en zo een gevaarlijk precedent geschapen. Het volstaat voor wapenbedrijven om op zoek te gaan naar landen die gemakkelijk omspringen met uitvoervergunningen voor wapens, en die landen als bestemming te kiezen. De minister heeft gelijk, ze heeft wettelijk niets verkeerd gedaan. Ze heeft niet

de wet overtreden maar wel de ethiek.

Een vergunningsaanvraag wordt getoetst aan criteria om na te gaan of het opportuun is om een vergunning toe te kennen. De vraag is natuurlijk of de minister alleen het certificaat van bestemming in acht neemt of op een menselijke en ethische manier de aanvraag beoordeelt. Sp-a-spirit pleit voor die laatste werkwijze. De spreker is het eens met de minister-president dat de zaak niet kan worden afgedaan alsof het gaat om ‘zetels, assen en wat stofjes’.

Als blijkt dat er op indirecte wijze toch wordt geleverd aan landen waaraan Vlaanderen niet rechtstreeks zou exporteren, is de huidige regeling hypocriet. Dat is voor sp-a-spirit niet aanvaardbaar. De fractie vraagt dan ook een decreet waarin vastgelegd wordt dat bij een vergunning altijd de eindgebruiker vermeld wordt. Sp-a-spirit wil de motor zijn van dergelijk voorstel van decreet.

Mevrouw *Anne-Marie Hoebeke* ziet het debat in plenaire vergadering als een semantisch debat. Er zijn ondertussen geen nieuwe stukken opgedoken. De spreker refereert aan een uitspraak van minister Moerman die het in dezelfde commissie had over de begripsomschrijving en de definities van de eindgebruiker en andere termen. De huidige regelgeving is heel strikt: vergunningsplicht, gedragscode en regelde rapportering.

Het debat is tweeledig. Het parlement en de minister kunnen niet afwijken van het wettelijke reglementaire kader, op Vlaams, nationaal en Europees vlak. In tweede instantie speelt een ethisch element. Ook dat is een tweesnijdend zwaard. Open Vld is voorstander van een bepaalde bedrijfsethiek maar wenst daarbij niet uit het oog te verliezen dat er naast de ethiek als humanist ten opzichte van derdewereldlanden en conflictgebieden ook een bepaalde ethiek is ten opzichte van de eigen burgers die verantwoordelijkheden hebben tegenover hun gezin. Strikt juridisch zijn de handelingen van de minister correct. Zij heeft zelfs meer gedaan dan wat op Europees vlak vereist is.

Op federaal vlak rijst de vraag wat er dient te gebeuren met de F-16's en de Leopard tanks. Die zijn dertig jaar geleden ingevoerd uit Duitsland en de Verenigde Staten. In de initiële overeenkomst staat dat als de goederen doorverkocht worden, de toestemming van de oorspronkelijke producent nodig is.

Het kader is aan actualisering toe. Elke burger en elke partij zijn erbij gebaat om op ethisch, economisch, proceseconomisch en juridisch vlak de hiaten in de regelgeving op te vullen. Open Vld is er vast van overtuigd dat de minister correct, binnen de klijtlijnen van de wetgeving, gehandeld heeft. Ze

kan nooit in het hoofd van haar voorganger kijken, ze kan zich enkel baseren op de stukken. Open Vld is tevreden met haar uitleg, maar het ethische probleem moet opgelost worden niet vergetende dat er vele invalshoeken zijn.

De heer *Piet De Bruyn* is het ermee eens dat er spraakverwarring, semantische discussie en onduidelijkheid was. Termen als eindbestemming en eindgebruiker, IIC, CEB werden niet altijd door iedereen met eenzelfde inhoud gebruikt. De minister is daar zelf gedeeltelijk verantwoordelijk voor. Ze heeft immers in de plenaire vergadering minstens een poging ondernomen om het verhaal heel rudimentair, heel gecondenseerd te vertellen. Onvermijdelijk waren een aantal hiaten duidelijk voor parlementsleden die de materie volgen. Op zeer concrete vragen om die hiaten in te vullen is in ieder geval in de plenaire vergadering geen afdoend antwoord gegeven.

De uitleg vandaag maakt de technisch-juridische kant van de zaak duidelijk. De minister heeft inderdaad gehandeld volgens de regels. Het dossier is in elk geval geen voorbeeld van goed en helder bestuur. De voorgangster van de minister keurt eerst goed op basis van een positief advies en verwierpt nadien, op basis van hetzelfde positieve advies, de volgende minister keurt goed wederom op basis van hetzelfde of een gelijkaardig advies. Op het aanvraagdocument staat Saoedi-Arabië daarenboven wel degelijk vermeld. De argwaan van de parlementsleden is dus gerechtvaardigd.

Voor een nieuwe regeling vormt het Vlaamse regeerakkoord een leidraad. Daarin staat dat dit decreet de EU-gedragscode omzet en een performante controle van de wapenexport én het eindgebruik mogelijk zal maken. Het is belangrijk om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen over hoever het staat met de voorbereiding van dat decreet. In de beleidsbrief staat dat de resultaten van een benchmarkstudie begin 2008 progressief bekend gemaakt zullen worden. Hoever staat het daarmee? Wanneer plant het kabinet een decreet over de wapenexport?

De heer *Jan Laurys* twijfelt er niet aan dat alles wettelijk en juridisch in orde is. Alleen zijn er gedragsregels vastgelegd in de Europese gedragscode om geen wapens te leveren aan landen zoals Saoedi-Arabië. Als het parlement een controletaak heeft, moet het kunnen nagaan of de Europese gedragscode gerespecteerd is. Juridisch is alles in orde, maar dat zou geen excuus mogen zijn om niet op de grond van de zaak in te gaan.

De spreker is gevoelig voor de argumenten van de industrie. Vlaanderen heeft geen echte wapenindustrie, de 'catch-all'-clausule verplicht tot een ruime interpretatie van de Europese gedragscode. Het gaat

ook om innovatieve bedrijven en de werkgelegenheid staat op het spel. Maar ofwel wordt de gedragscode opgezegd, ofwel krijgt het parlement de mogelijkheid om de toepassing ervan te controleren. Dat betekent niet dat elke levering aan Saoedi-Arabië uitgesloten is, maar wel dat debat en controle moeten mogelijk zijn.

De spreker verwijst naar de leveringen van minimi's aan Nepal die minister Aelvoet tot ontslag gedwongen hebben. Duitsland had geweigerd te leveren, België deed het wel. Dergelijke toestanden moeten vermeden worden, daarom is een Europese regeling nodig. Het lid verwijst naar de mededeling van de Europese Commissie van 18 december 2006, waarin ze zelf pleit voor een dergelijk Europees model. Het mag niet kunnen dat in een economische unie het ene land wel en het andere land niet kan exporteren naar een bepaalde natie. Dat is concurrentievervalsing.

Los van het decreet dat er sowieso moet komen, pleit de fractie van de spreker dus voor duidelijke Europese richtlijnen. Dan kan de controle op uniforme wijze geschieden.

De heer *Jan Roegiers* merkt op dat de minister voor het eerst sprak over gedeeltelijk geassembleerde voertuigen. In de plenaire vergadering sprak zij voortdurend over zetels, versnellingsbakken, koelsystemen, assen, motoren, stuurinrichtingen, remmen. Alles samen zijn dat gedeeltelijk geassembleerde voertuigen. Waarom heeft de minister dat niet meteen zo gezegd?

Het Nederlandse formulier voor wapenvergunningaanvragen lijkt sterk op het Vlaamse. Dat is logisch want de wetgeving lijkt op elkaar en beide landen baseren zich op de EU-gedragscode. Zij moeten het land van eindbestemming invullen. Het land van eindbestemming wordt gedefinieerd als het land waarheen de goederen uit Nederland worden verzonden, ongeacht de overige dichtbij- of verafgelegen landen die tijdens het vervoer worden aangedaan. Indien de exporteur weet dat de goederen zullen worden doorgeleverd naar een andere bestemming als het land van eindbestemming, als bedoeld in even genoemde betekenis, dient hij dat aan te geven.

Het Vlaamse invulformulier is nog veel duidelijker. Daarop wordt het land van bestemming gevraagd. Bij de handleiding voor bedrijven is dat uitgelegd als het verst bekende land waarheen de goederen worden verzonden. Bij het eerste invulformulier stond bij land van bestemming UK/Saoedi-Arabië. Dat eerste document van 23 juli is dus het enige juiste.

Het parlement kan discuten of het wil uitvoeren

naar Saoedi-Arabië. De spreker is daar tegen. Hij herinnert eraan dat het land een vrouw, die verkracht werd door zes mannen, strafte met 200 zweepslagen. De minister verschuilt zich achter het feit dat de goederen aan het Verenigd Koninkrijk geleverd werden. Voor de spreker is dat niet voldoende. De minister had zich op het document van 23 juli moeten baseren om al dan niet een vergunning toe te kennen.

De spreker had het idee dat er een strenge wetgeving was, maar de minister doet met die beslissing dat alles teniet. Ze zegt eigenlijk aan de bedrijven haar een deftig tussenland te geven, een IIC-land, en alles is in orde. Op het vlak van wapenexport wordt Vlaanderen zo de meest liberale regio van Europa. Vlaanderen trekt zich niets aan van het verst gekende land.

Voor de EU-landen volstaat inderdaad een IIC-certificaat, maar ook voor, zoals de minister ze omschrijft, een aantal geïndustrialiseerde landen, waaronder Maleisië, Singapore, Turkije, Zuid-Korea. Vlaamse bedrijven mogen dus volgens de uitspraken van de minister naar die landen uitvoeren als ze beschikken over een IIC-formulier.

Het kan de minister blijkbaar niet schelen naar waar de goederen nadien geëxporteerd worden. Het lid heeft het daar wel moeilijk mee. Het is hoogst hypocriet. Het verst gekende land moet het criterium zijn voor de toekenning van een vergunning. Strikt juridisch heeft de minister geen fout begaan, maar ze is op zijn minst onzorgvuldig tewerk gegaan. Ze heeft de ogen gesloten voor de gegevens op het eerste formulier die duidelijk maakten dat de goederen via het Verenigd Koninkrijk naar Saoedi-Arabië geëxporteerd werden.

De minister baseert zich terecht op de EU-gedragscode. Criterium 7 zegt dat er, als er gevaar is voor interne ontduiking of het ongewenst opnieuw uitvoeren van wapens, geen vergunning afgeleverd wordt. Als de minister bezorgd was om de relaties met het Verenigd Koninkrijk, had ze het parlement kunnen melden dat ze om die reden de vergunning niet wou weigeren.

Voor spirit is dit geen goede handelwijze. De fractie zal alle mogelijke acties ondernemen om via de goedkeuring van een decreet de minister te verplichten het verst bekende land aan het parlement bekend te maken. Dan nog kan er gediscuteerd over hoe ethisch het is om naar deze of gene land te exporteren.

Minister *Patricia Ceysens* antwoordt dat dankzij haar voorgangster er niet alleen de zesmaandelijkse en de jaarlijkse rapportering zijn, maar ook een

maandelijks rapport en een compilatie. De informatie is dus veel omvangrijker dan wettelijk verplicht. De werkwijze is sindsdien niet veranderd. De minister wil dat gerust per dossier overlopen.

Het is volgens haar merkwaardig dat een minister die de wet en de EU-gedragscode uitvoert, door de parlementsleden op het matje geroepen worden. Verantwoordelijke parlementsleden veranderen dan de wet, maar vragen niet aan de minister om de wet niet toe te passen. Dat zou tegen de regels van de democratische rechtstaat zijn. De minister zegt een democratische minister te zijn, die de wet en de gedragscode toepast. De administratie heeft trouwens tot driemaal toe het dossier getoetst aan alle wettelijke criteria. Ze heeft tot driemaal toe een positief advies gegeven.

De vergunbare goederen zijn opgedeeld in categorieën. Er is een groot verschil tussen visualisatieschermen of voertuigen en wapens. Er bestaat een door de Koning opgestelde lijst met verboden goederen, daarnaast is er een lijst van vergunbare goederen. Voor die vergunbare goederen wordt er vergeleken met de EU-denials. De houding van andere Europese lidstaten wordt wel degelijk mee in rekening gebracht. Als andere landen vergunningen weigeren, wordt er nagegaan of het voor goederen van dezelfde aard en voor dezelfde soort bestemming was. De goederen kunnen immers bestemd zijn voor een krijgsmacht, een overheid, een particulier. De beoordeling gebeurt dus zorgvuldig, op basis van de wet en op basis van de gedragscode.

De verklaring van de minister-president was bedoeld om het beleid van de minister te verdedigen. De minister is ook blij dat de heer Glorieux een duidelijk onderscheid maakt met nazipraktijken. In het artikel staan verklaringen die de firma Mol vergelijken met de firma Topf. Dat is voor rekening van diegenen die het gezegd hebben.

De Europese gedragscode heeft een handleiding. De minister heeft die gelezen in het Nederlands, het Frans en het Engels. Ook daaruit blijkt duidelijk hoe de criteria getoetst moeten worden. De administratie heeft die regels tot driemaal toe perfect gevolgd.

Criterium 7 is inderdaad relevant. In dit geval gaat het over het gevaar voor interne ontduiking in het Verenigd Koninkrijk of het ongewenst opnieuw uitvoeren van wapens door het Verenigd Koninkrijk. De minister beschikt over een attest van het Verenigd Koninkrijk waarin staat dat het land de goederen niet zal devieren en dat het bij een nieuwe uitvoer de wetgeving zal respecteren. Het internationale invoercertificaat (IIC) van een land als het Verenigd Koninkrijk verzekert dat het land de goederen niet

zal deviëren. Die Europese afspraak is voldoende voor de minister. Af en toe is Vlaanderen het ontvangende land en dan hebben de andere lidstaten ook vertrouwen in Vlaanderen. Als de parlementsleden de minister verwijten vertrouwen te hebben in het Verenigd Koninkrijk, stopt volgens haar de discussie.

Sommige parlementsleden vragen de minister de wet niet toe te passen, andere beseffen dat er nieuwe regels nodig zijn. De eerste mogelijkheid is voor haar onbespreekbaar, de tweede is de correcte handelwijze. De minister verwacht de resultaten van de benchmarkstudie in de loop van de maand, de resultaten zullen maar gradueel binnenstromen. De minister is bereid te leren uit de internationale vergelijking maar wijst erop dat de bevoegdheid deels gestoeld is op afspraken in de EU, maar ook andere afspraken, ooit gemaakt in de CoCom* of in het Wassenaarakkoord. Vlaanderen moet zich houden aan de internationale regels en afspraken en kan daar niet van afwijken. Zo vloeit de afspraak over het internationaal invoercertificaat voort uit CoCom en Wassenaar. De Europese Commissie is begonnen met een nieuwe Europese richtlijn over dergelijke goederen in de Europese markt. De helft van de Vlaamse export gebeurt naar de Europese lidstaten. De tendens is om de certificaten voor die markt af te schaffen. Het is een beetje vergelijkbaar met de Schengenakkoorden. De landen die de goederen naar niet-lidstaten exporteren, zullen dan de regels moeten toepassen. Dat debat zal mogelijks leiden tot een nieuwe richtlijn die Vlaanderen dan zal moeten omzetten. De Europese tendens gaat dus in tegen meer certificaten of regels per land. België zou goed zijn voor 5 percent van de totale Europese uitvoer. De minister vermoedt dat de andere lidstaten eerder geneigd zijn om de Europese markt vrij te maken zoals ze net omschreef.

Vlaanderen zal dat debat intensief volgen en eventueel lobbyen, maar eens er een Europese richtlijn is, zal het die moeten volgen. Vlaanderen heeft dat trouwens als een van de eersten ook gedaan met de Europese gedragscode.

De heer *Roland Van Goethem* zegt dat hij geen antwoord heeft gekregen op de vraag waarom mevrouw Moerman niet en minister Ceysens wel goedkeurde. Een minister in moeilijkheden geeft meestal een omstandige uitleg waarbij hij of zij zich nog meer in moeilijkheden werkt. Als de minister wist dat het Verenigd Koninkrijk niet ging deviëren, wist ze dus

wel degelijk dat de goederen naar Saoedi-Arabië gingen.

De heer *Eloi Glorieux* vraagt of niet-deviëren betekent dat het Verenigd Koninkrijk de goederen niet naar Saoedi-Arabië zal exporteren.

Minister *Patricia Ceysens* legt uit dat er een groot verschil is tussen export naar een zogenaamde schurkenstaat waarna niet meer duidelijk is wat er met het goed gebeurt, en export naar een land als het Verenigd Koninkrijk, waar het goed verder bewerkt wordt en dan uitgevoerd wordt. Ontduiking is niet hetzelfde als uitvoeren. Volgens criterium 7 moet een staat beoordelen of een land nauwgezet omgaat met de goederen. Vlaanderen levert heel vaak onderdelen aan andere Europese lidstaten. Die worden daar verwerkt tot een goed, soms gebeurt er in een andere lidstaat nog een andere bewerking. Dat is export en heel iets anders dan de interne ontduiking in criterium 7. Deviëren betekent dat een goed op een bepaald moment niet meer traceerbaar is.

De heer *Eloi Glorieux* ziet geen verschil tussen export van de goederen zelf of export van verwerkte goederen naar landen als Saoedi-Arabië. Eigenlijk zegt de minister dat goederen, uitgevoerd uit Vlaanderen en bewerkt in het Verenigd Koninkrijk, niet meer de verantwoordelijkheid zijn van Vlaanderen. Hij wijst erop dat de Europese gedragscode maar in enkele landen wettelijk verankerd is. Hij is er dus lang niet zeker van dat elk land de code zal respecteren.

De spreker beschikt over de officiële documenten van de High Court of Justice die bewijzen dat de heer Blair tussenbeide komt om een fraudeonderzoek tegen een bedrijf stop te zetten. Als het zelfs de scheiding der machten niet respecteert, zal het Verenigd Koninkrijk dan wel een gedragscode volgen? Het fraudeonderzoek ging over wapenleveringen van het bedrijf BAE naar Saoedi-Arabië. De reden waarom volgens de pleiters het onderzoek moet worden stopgezet is dat een exportcontract van 10 miljard pond in het gedrang komt. Dat is dus ook het argument van Topf & Söhne, namelijk geld gaat boven mensenrechtenschendingen. Blind vertrouwen in de morele en ethische codes van het Verenigd Koninkrijk is niet verantwoord. De minister mag de verantwoordelijkheid niet doorschuiven op basis van louter formele argumenten, als ze weet dat het concrete gevolg zal zijn dat er inderdaad naar Saoedi-Arabië zal worden uitgevoerd.

De wetgeving veranderen kan soortgelijke incidenten vermijden maar pleit de minister niet vrij. De discussie over het voorstel van decreet van Groen! zal spoedig mogelijk zijn. Tot slot vraagt

* Coordination Committee for Multilateral Export Controls, opgericht in 1947 om de Westerse export naar de landen van het Oostblok te controleren. CoCom stopte zijn werking in 1994 en werd opgevolgd door de Wassenaarakkoorden, een verdrag voor controle op de verspreiding van wapens, waarvan 40 landen, waaronder België deelnemen.

de spreker wanneer het jaarverslag 2007 beschikbaar zal zijn.

De heer *Kurt De Loor* ontkent dat een lid van de commissie de minister gevraagd heeft de wet niet na te leven. Hij heeft net gezegd dat de minister de wet heeft nageleefd. Volgens haar zijn er geen wettelijke redenen om de vergunning te weigeren. Dat is een vreemde redenering. De wet schrijft net een toetsing aan een aantal criteria voor. De minister kan dan een afweging maken en op basis van alle elementen beslissen om een vergunning al dan niet toe te kennen. Er zijn genoeg criteria om de levering via het Verenigd Koninkrijk aan Saoedi-Arabië niet goed te keuren. De spreker verwijst naar criterium 3 over de interne stabiliteit van het land en criterium 4 over buitenlandse conflicten. Het lid denkt dat minister Moerman de vergunning weigerde op basis van het verslag van Amnesty International over Saoedi-Arabië. Daaruit blijkt dat het land de mensenrechten niet respecteert.

De heer De Loor heeft de voorbije jaren al voorgesteld om elke wapenlevering aan het Midden-Oosten als een gevoelige levering te beschouwen en de Europese gedragscode heel strikt te interpreteren. Hij stelde ook voor om aan het Vlaams Vredesinstituut een algemeen advies te vragen over de opportuniteit van wapenleveringen aan het Midden-Oosten. De spreker herhaalt dat pleidooi. In dit dossier heeft Vlaanderen zich gedragen als een typische handelsregio. Het is misschien beter de wapenleveringen te laten ressorteren onder de minister van Buitenlandse Aangelegenheden. Zo wordt het buitenlandbeleid de referentie en niet economische kansen.

Wapens zijn geen gewone goederen. Daarop moet extra kritisch toegekeken worden en dat is in dit geval mislukt. Op federaal niveau is er al een minister van Oorlog, een Vlaamse minister van Oorlogstuig moet vermeden worden.

Mevrouw *Anne-Marie Hoebeke* zegt dat België ook door Amnesty International veroordeeld is, voor het gevangeniswezen, voor de minderjarigen in de asielcentra en voor de tussenzone in de vlieghaven. Het verslag van Amnesty International is dus vatbaar voor interpretatie.

Het wettelijke kader en de ethische overweging zijn de twee relevante aspecten. Nu wordt er een criterium aan toegevoegd, blijkbaar zou Vlaanderen ook moeten nagaan hoe de Europese partners omspringen met de regels. Vlaanderen maakt deel uit van de Europese Unie en kan niet twijfelen aan de waarachtigheid van de partners. Bijsturingen van de wet moeten steeds in overeenstemming zijn met de regels op andere echelons. Open Vld is tevreden met de uitleg van de minister en zal haar volledig steunen.

De heer *Piet De Bruyn* stelt vast dat niemand ontkent dat het ging om voertuigen en onderdelen ervan speciaal aangepast voor militair gebruik, bestemd voor Saoedi-Arabië. Met het huidige wettelijke kader kan die uitvoer niet belet worden. Dat vormt een probleem voor de fractie van het lid. Het is wel degelijk een ethisch probleem. In het Vlaams regeerakkoord worden de ethische en economische principes trouwens gekoppeld en als evenwaardig naar voren geschoven bij het uitwerken van een nieuwe regelgeving. De discussies daarover zullen tot de kern van de zaak leiden. N-VA wil wel degelijk het land van eindgebruik als criterium inlassen. De vergelijking tussen de vermelding van België en Saoedi-Arabië in Amnestyrapporten gaat op zijn minst kort door de bocht. Formeel is het correct maar de vermeldingen zijn van een totaal andere orde.

De heer *Jan Laurys* vindt het logisch dat er een Europese ruimte komt, maar dat vergt overeenstemming tussen alle landen over de exportregels aan de buitengrenzen van Europa. Misschien zal dat enige toegevingen vergen, maar dat is niet zo erg want de afspraken zullen dan gelden voor de volledige Europese uitvoer. Het zal in ieder geval zorgen voor minder wapenuitvoer naar landen die er misbruik van maken dan wat Vlaanderen met zijn 5 percent van de totale Europese uitvoer kan realiseren.

De spreker is geen voorstander van adviezen van het Vredesinstituut in individuele dossiers omdat het gecompliceerder is dan een louter wetenschappelijke invalshoek. Het toekennen van een vergunning blijft een louter politieke afweging.

De heer *Jan Roegiers* vraagt of het verst bestemde land waarheen de goederen verzonden worden, in dit geval Saoedi-Arabië is of niet. Het land van de koper is het Verenigd Koninkrijk. De spreker wil graag weten op welke basis de minister de aanvragen voortaan zal beoordelen: het land van de koper of het land van de bestemming? Als het de bedoeling is militair goed bijvoorbeeld via Maleisië naar Saoedi-Arabië te sturen, welke criteria zal de minister dan hanteren om het al dan niet toe te staan? Is een IIC-formulier daarvoor voldoende?

Minister *Patricia Ceysens* is het eens met de heer Laurys. De afweging tussen ethische en economische criteria gebeurt vandaag op basis van een wettelijk kader en op basis van de Europese gedragscode. De administratie maakt die afweging en behoort trouwens tot de bevoegdheid van Internationaal Vlaanderen en niet tot die van het Exportagentschap. Er is al gevraagd aan andere ministers om de bevoegdheid over de wapenhandel over te nemen, maar dan geeft niemand thuis.

Bedrijven willen zeker praten maar op het gepaste

echelon. Europese regels verhinderen concurrentievervalsing. Vlaanderen is momenteel heel streng. Dat blijkt uit de Europese benchmarking. De Europese richtlijn dreigt inderdaad minder streng te zijn. Door intern minder streng te zijn, is het mogelijk de externe eindpoorten strenger te bewaken. Misschien wordt het zelfs mogelijk om de afspraken uit te breiden, bijvoorbeeld tot de verboden goederen. Een akkoord in Europese context is gemakkelijker te handhaven en te verkopen. Een algemene regel zou efficiënter zijn. Het Europese debat zal weldra gevoerd worden.

Het enige criterium in de Europese gedragscode dat verwijst naar een eindgebruiker, dus het land dat niet in het dossier voorkomt, is het criterium over het gevaar op interne ontduiking of het ongewenst opnieuw uitvoeren van wapens. Bij alle andere criteria, zoals criterium 2 waar volgens de minister de eerste weigering mee te maken had, moet de toetsing gebeuren in het ontvangende land. Dat heeft de administratie altijd correct toegepast.

Een minister kan geen hypothetische vragen beantwoorden. In de lijsten van de landen is er natuurlijk een verschil tussen landen waarmee akkoorden afgesloten zijn, landen die lid zijn van de EU en andere landen. De minister beklemtoont dat er eerst gecheckt wordt of er embargo's zijn. Dat is voor Saoedi-Arabië niet het geval. Er zijn evenmin Europese denials voor Saoedi-Arabië. Wallonië voerde onder de ministers Demotte en Di Rupo trouwens rechtstreeks uit naar Saoedi-Arabië. Het voerde trouwens bijna meer uit naar Saoedi-Arabië, in 2006 zowat 173.573.153 euro, dan de volledige Vlaamse wapenexport voor hetzelfde jaar, 199.576.501 euro. Het gaat dus niet op af te geven op het Verenigd Koninkrijk.

De heer *Eloi Glorieux* repliceert dat Vlaamse uitvoer naar Saoedi-Arabië tot hetzelfde debat zou hebben geleid.

Minister *Patricia Ceysens* wil enkel duidelijk maken dat Vlaanderen niet het geweten van het Verenigd Koninkrijk kan spelen. Het moet de internationale akkoorden naleven.

De verslaggever,

Kurt DE LOOR

De voorzitter,

Jan ROEGIERS
